

Писанкарство

« Якби наш народ не створив нічого іншого, окрім писанок, то і цього було б досить, аби зайняти почесне місце у пантеоні цивілізованих націй. »

В. Скуратівський

Навчальна дисципліна «Писанкарство» є однією із основ формування творчо-активної особистості вчителя, яка відзначається високим рівнем художньої культури, володіє системою знань і умінь, а також методикою творчого пошуку.

Під час вивчення дисципліни студенти вивчають регіональні особливості декорування та символіку орнаментальних мотивів у писанкарстві. В процесі виконання практичних робіт студенти набувають навички у роботі в традиційних та сучасних декоративних техніках оздоблення писанок. Вивчення курсу «Писанкарство», що входить до складу професійно-орієнтованих дисциплін, є необхідною умовою для формування фахової майстерності спеціалістів у галузі образотворчої та декоративної діяльності.

Метою

дисципліни «Писанкарство» є: формування знань, умінь і навичок у писанкарстві, ознайомлення з орнаментикою та регіональними особливостями української писанки

Основними завданнями вивчення дисципліни «Писанкарство» є ознайомлення з орнаментальними та колористичними особливостями української писанки, вивчення їх регіональної специфіки, виявлення оберегових властивостей та символічного змісту цього давнього виду народного мистецтва.

Фахові компетенції, що формуються під час вивчення дисципліни:

- ❖ здатність правильно оцінювати та знаходити гармонійні пропорційні співвідношення всіх елементів орнаментального оздоблення писанки;
- ❖ здатність володіти різноманітними техніками писанкового розпису;
- ❖ здатність грамотно використовувати у творчій практиці традиційні та сучасні прийоми декорування писанок;
- ❖ здатність володіти навичками створення сучасних декоративних інтер'єрних композицій з писанок

- ❖ Писанкарство - давнє народне мистецтво, пов'язане з дохристиянськими обрядами зустрічі весни і початку нового року.
- ❖ Писанка - символ Сонця, любові, краси, радості, зародження нового життя.
- ❖ Кожен елемент писанки символізує давні космогонические уявлення наших предків, що збереглися з часів Трипільської культури.

Великдень

- ❖ Нині писанка стала символом радості та віри в світле Воскресіння Христове.
- ❖ Починають писанкарювати на свято Стрітення (15 лютого). За традицією, писанки пишуть дівчата й жінки.
- ❖ Писанок у їжу не вживають, бо їх вважають оберегами. Їх тримають в оселі на почесному місці протягом багатьох років.

Найбільша у світі писанка

У канадському місті Вегревілі, провінції Альберта, велику частину населення якого становлять канадські українці, за проектом художника Павла Цимбалюка створено дванадцятиметровий пам'ятник українській писанці, що за розміром дорівнює триповерховому будинкові. Пасхальне яйце з алюмінію створене в 1974 році. Щороку в липні у цьому містечку відбувається Український фестиваль писанки.

Писанка

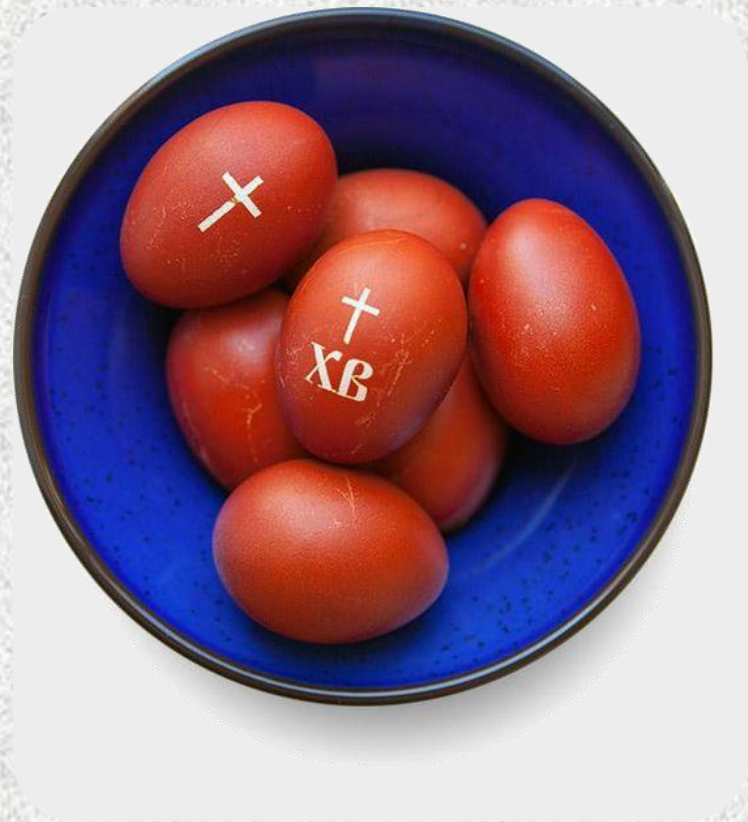
Яйце, декороване традиційними символами, які написані за допомогою воску й барвників. Кожний регіон України має певну особливість у розписуванні великодніх яєць. В Україні писанкарство збереглося завдяки майстрам старшого покоління у багатьох давніх осередках цього виду мистецтва. Значну роль у його розвитку відіграли сучасні писанкарі: Тарас Городецький (1964 — 2006), Оксана Білоус, Марія Іванишин, Тетяна Коновал, Віра Манько, Люба Петруша (США), Зоя Сташук та багато інших.

Крашанки або галунки -

це пофарбовані в один колір яйця, круто зварені в лушпинні цибулі, які після цього набувають жовто-коричневого кольору різної інтенсивності.

Іноді до них прив'язують листочки петрушки, які залишають на шкаралупі світлі відбитки.

Крапанки

Техніка схожа із розписом писанки, тільки замість нанесення писаком візерунків закрапуються воском місця на шкаралупі, що повинні залишитися не зафарбованими

Драпанки або скробанки

Яйця з видряпаними візерунками. Подібна техніка популярна в країнах Центральної і Східної Європи, зокрема у Польщі, Угорщині, Україні, Чехії.

Витравлені яйця

Візерунки на яйцях зроблені за допомогою техніки травлення.

Сламенки

Великодні яйця, візерунки яких роблять із соломки. Цю традицію започатковано в Чехії та Словаччині, останнім часом опановують в Україні та інших країнах Східної Європи.

Бісерні яйця

Яйця, оздоблені бісером, який клеїться до шкаралупи воском чи клеєм або закріплюється методом сплетіння.

Яйця, обплетені дротом

Яйця, вкриті сіточкою-візерунком, спленим з дроту. Техніка поширена в Чехії, Словаччині та Угорщині, які зараз змагаються за звання батьківщини цього методу.

Яйця, розмальовані кольоровим воском

З'явилися у деяких європейських країнах на початку XX ст. Вона близька до традиційної, але віск залишається на шкаралупі. Малюнок виходить рельєфний й різнокольоровий. Румуни вважають цей стиль власним винаходом. Техніка розпису кольоровим воском вже почала застосовуватися й в Україні.

Мальованки

Великодні яйця з нанесеними на шкаралупу малюнками. Відомі в Німеччині, США, Угорщині, Хорватії та ін. країнах.

Останнім часом для швидкого приготування великодніх яєць широко використовуються наліпки з різноманітними візерунками і малюнками.

Яйця-вишивки

Вишиті хрестиком великодні яйця. Техніка з'явилась у Німеччині. Спочатку майстри вишивали на канві, у яку замотували яйце, згодом наклеювали вишиті орнаменти на шкаралупу і, нарешті, скориставшись іншим винаходом німецьких майстрів — висвердлювати яйця бормашиною, почали вишивати на шкаралупі за допомогою тонкого дроту з ниткою. На рубежі XX-XXI ст. її засвоїли писанкарі з України, зокрема Інна Форостюк. Українські майстри, вишиваючи візерунки на яйці, на відміну від, наприклад, американських, не розрізають шкаралупу.

Перфоровані яйця

Візерунки висвердлені за допомогою бормащини. Техніка з'явилась у Німеччині. Поширена в Чехії, а останнім часом також в Україні.

Серед майстрів, які працюють у цій техніці, найвідомішими є Франц Гром зі Словенії і Горст Опіола з Німеччини.

Яйця мотанки

Яйця обмотані нитками, лентами, кружевом

Великоднє яйце в техніці квілінг

Яйця прикрашені скрученими смужечками різнокольорового паперу

Ювелірні яйця

Яйця, виготовлені з золота, срібла, коштовного каміння.
До їх числа відносяться ювелірні яйця Карла Фаберже.

Музей писанки в Коломиї

Єдиний у світі музей писанки збудовано у 1987 році в місті Коломия. Частиною музею є пам'ятник писанці, висота якого сягає 13,5 метрів.

Різноманітність орнаментів великодніх писанок, характерних для різних областей України

Дерево життя

Культ «дерева життя» був розповсюджений на всій Україні в усі часи. Він може мати вигляд троїстої гілочки, квітки з листям або квітучої гілки у вазоні

Дерево життя – як космічне дерево – було символом стрижня, що з'єднує землю і небо, символом безперервного відродження природи і відновлення життя, емблемою невичерпної життєвої сили, гармонії, безсмертя.

Берегиня

Глибокий символізм для слов'ян мала Берегиня (Оберега, Велика Богиня), яка зображувалась у вигляді жінки з піднятими вгору руками, – охоронниця домашнього вогнища, захисниця від напастей і повелителька людських доль. З часом Берегиня, яка уособлювала Велику Матір Світу, трансформувалась у тризуб або християнізований образ богородиці, яка молиться, – матір Христа, зберігши всі якості Вселенської Матері.

Символи, що сприяють багатому врожаю

БЕЗКОНЕЧНИК – символ багатого врожаю, означає нитку життя. З часом частина хвилястої лінії, а саме «гребінець», стає окремим мотивом, уособлюючи в собі різні образи : «крутогори», «баранячі ріжки», «сороки», «крученики» . Зміст цих мотивів також пов'язаний був із землеробським культом.

Символіка писанок

- **БЕЗКОНЕЧНИК** – символ багатого врожаю, означає нитку життя.

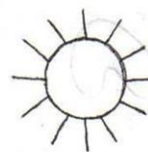

Символи здоров'я та довголіття

РИБА, ОЛЕНЬ – символи здоров'я та довголіття.

Символи здоров'я і довголіття

сонечко

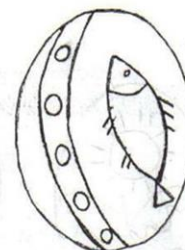
ружа

риба

олень

Символи, що лікують

СОСНА, ВЕРБА, СОНЯШНИК – символи, що лікують.

Символи, що лікують.

сосна

верба

соняшник

Символи, які сприяють народженню дітей

РУЖА, КВІТКА, ДЗВІНОЧОК – символи, які сприяють народженню дітей.

Символи кохання

Зозуля, квітка, смерека дарують надію на щиру та вічну любов.

Символи-обереги

Півень, вуж, божа рука принесуть захист.

Символи-попередження

Заячі вуха, ведмежі лапи, зуби вовка – оберігають домашніх тварин.

Символи сили і витривалості

ЛИСТ, КАЛИНОВИЙ ЛИСТ – символи сили і витривалості.

Християнські символи

ТРИГВЕР, РУЖА, ЗІРКА, ХРЕСТ (квадратний) — символи сонця, чотирьох сторін світу, символ очищення.

Символічне значення кольорів в писанці

- **червоний** - радість, життя, любов, надія;
- **червоний з чорним** символізували земні божества;
- **жовтий** – місяць, зірки, гарний урожай;
- **голубий** колір уособлював небо, повітря, здоров'я, силу;
- **зелений** символізував весну, відродження природи, багатство рослинного й тваринного світу;
- **коричневий** - колір родючої землі.

